

Київський університет імені Бориса Грінченка

Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти

Кафедра практичної психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія ментальності клієнта

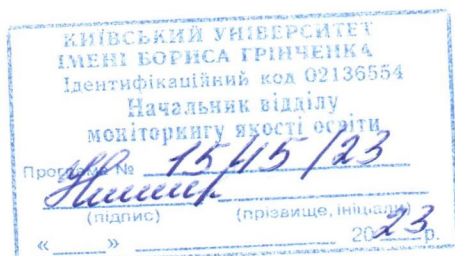
для студентів

спеціальності 053 Психологія
(шифр і назва спеціальності (тей))

освітнього рівня другого (магістерського)
(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми 053.00.02 Практична психологія
(шифр і назва освітньої програми)

спеціалізації _____
(за наявності) (назва спеціалізації)

Київ – 2023

Розробник: Ольга ЛОЗОВА, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри практичної психології

Викладач: Ольга ЛОЗОВА, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри практичної психології

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри кафедри практичної психології.

Протокол № 6 від 28 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ (Олена ЛИТВИНЕНКО)

(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми з практичної психології магістерського рівня вищої освіти

____.____. 20__ р.

Керівник освітньої програми _____ (Ольга ЛОЗОВА)

(підпис)

Робочу програму перевірено

01.09. 2023 р.

Заступник директора/декана _____ (Роман ПАВЛЮК)

(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис), _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис), _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис), _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис), _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	5/150	
Курс	1	1
Семестр	1, 2	1, 2
Кількість змістових модулів з розподілом:	5	
Обсяг кредитів	5	5
Обсяг годин, в тому числі:	150	150
Аудиторні	40	20
Модульний контроль	10	-
Семестровий контроль	30	-
Самостійна робота	70	130
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: сформувати здатність адекватно оцінювати, обирати доречну стратегію втручання та приймати професійні рішення стосовно психологічної ситуації клієнта з урахуванням особливостей його буденної свідомості та ментальності.

Завдання навчальної дисципліни. Відповідно до Освітньо-професійної програми 053.00.02 Практична психологія підготовки за другим (магістерським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія, дисципліна «Психологія ментальності клієнта» забезпечує **формування таких загальних та фахових компетентностей:**

ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.

СК5. Здатність організувати та реалізувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

3. Результати навчання за дисципліною. Відповідно до Освітньо-професійної програми 053.00.02 Практична психологія підготовки за другим (магістерським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія, дисципліна «Психологія ментальності клієнта» забезпечує оволодіння такими **програмними результатами навчання:**

РН1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

РН4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

РН8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

РН9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

РНy12. Передбачати необхідний рівень індивідуальної та групової психологічної безпеки клієнта/клієнтів у разі виникнення кризових станів і критичних ситуацій.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план
для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт						Само- сті- йна
	Аудиторна:						
	Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні		
Змістовий модуль 1. Буденна свідомість людини: онтологія, типологія, функції							
Тема 1. Буденна свідомість людини	11	2	2	-	-	-	7
Тема 2. Історичні типи буденної свідомості: від палеоліту до Нового часу	11	2	2	-	-	-	7
Тема 3. Сучасні форми буденної свідомості. Міфотворчість	11	2	2	-	-	-	7
Модульний контроль	2						
Разом	35	6	6	-	-	-	21
Змістовий модуль 2. Філогенез та онтогенез ментальностей							
Тема 1. Історичні та сучасні уявлення про ментальність	11	2	2	-	-	-	7
Тема 2. Генезис, структура й основні життєві прояви ментальності	11	2	2	-	-	-	7
Модульний контроль	2						

Разом	24	4	4	-	-	-	14
Змістовий модуль 3. Типи ментальностей клієнта за генетичним критерієм							
Тема 1. Сімейно-релігійні типи ментальності	11	2	2	-	-	-	7
Тема 2. Етнічна ментальність клієнта	11	2	2	-	-	-	7
Модульний контроль	2			-	-	-	
Разом	24	4	4	-	-	-	14
Змістовий модуль 4. Типи ментальностей клієнта за соціокультурним критерієм							
Тема 1. Територіально-поселенські ментальності	11	2	2	-	-	-	7
Тема 2. Політичні ментальності громадян України та рф.	11	2	2	-	-	-	7
Модульний контроль	2						
Разом	24	4	4	-	-	-	14
Змістовий модуль 5. Ментальності субкультурного походження							
Тема 1. Молодіжні субкультурні ментальності	11	2	2	-	-	-	7
Модульний контроль	2			-	-	-	
Разом	13	2	2	-	-	-	7
Підготовка та проходження контрольних заходів	30			-	-	-	
Усього	150	20	20	-	-	-	70

Тематичний план
для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт						Само- сті- йна
	Аудиторна:						
	Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні		
Змістовий модуль 1. Буденна свідомість людини: онтологія, типологія, функції							
Тема 1. Буденна свідомість людини	30	2	2	-	-	-	26
Разом	30	2	2	-	-	-	26
Змістовий модуль 2.							
Тема 1. Історичні та сучасні уявлення про ментальність	30	2	2	-	-	-	26
Разом	30	2	2	-	-	-	26
Змістовий модуль 3. Типи ментальностей клієнта за генетичним критерієм							
Тема 1. Сімейно-релігійні типи ментальності	30	2	2	-	-	-	26
Разом	30	2	2	-	-	-	26
Змістовий модуль 4. Типи ментальностей клієнта за соціокультурним критерієм							
Тема 1. Політичні ментальності громадян України та рф.	30	2	2	-	-	-	26
Разом	30	2	2	-	-	-	26
Змістовий модуль 5. Ментальності субкультурного походження							
Тема 1. Молодіжні субкультурні ментальності	30	2	2	-	-	-	26
Разом	30	2	2	-	-	-	26
Усього	150	10	10	-	-	-	130

1. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І «БУДЕННА СВІДОМІСТЬ ЛЮДИНИ: ОНТОЛОГІЯ, ТИПОЛОГІЯ, ФУНКЦІЇ»

Лекція 1. «Буденна свідомість людини» (2 год).

Актуальність питання про сутність буденної свідомості. Зв'язок поняття «буденна свідомість» з поняттями «масова свідомість», «практична свідомість», «практичний розум». Буденна свідомість як система: когнітивні,

емоційно-афективні та вольові компоненти. Представленість когнітивної складової буденної свідомості повсякденним знанням, а ціннісної – здоровим глуздом. Домінування смислових, ціннісних факторів над когнітивними.

Синкретичні складові буденної свідомості: здоровий глузд, емпіричні знання, навички (у тому числі технологічні), звички, забобони, ілюзії, усталені погляди, звичаї, забобони, міфологічні та фольклорні форми (казки, прислів'я, вірування, прикмети та ін.), омани та ін. Багатофункціональність буденної свідомості: функції регулювання пізнавального ставлення до світу, практична, естетична, соціо-нормативна, аксіологічна функції.

Ключові поняття: буденна свідомість; масова свідомість, практична свідомість, практичний розум, смисли, цінності.

Семинар 1. «Буденна свідомість людини» (2 год).

1. Зв'язок поняття «буденна свідомість» з поняттями «масова свідомість», «практична свідомість», «практичний розум».
2. Категоріальна структура буденної свідомості.
3. Форми існування значення в буденній свідомості.

Лекція 2. «Історичні типи буденної свідомості: від палеоліту до Нового часу» (2 год).

Конкретні типи буденної свідомості. Історичні типи (парадигми) буденної свідомості: предметно-дієва свідомість (епоха нижнього палеоліту); свідомість первісної родової общини («первісна міфологічна свідомість»; епохи – верхній палеоліт, мезоліт, неоліт); свідомість традиційного суспільства (античного і середньовічно-феодального); новоевропейська свідомість (свідомість епохи Модерну); свідомість постмодерну.

Ключові поняття: предметно-дієва свідомість, свідомість первісної родової общини, свідомість традиційного суспільства, новоевропейська свідомість, свідомість постмодерну.

Семинар 2. «Історичні типи буденної свідомості: від палеоліту до Нового часу» (2 год).

1. Предметно-дієва свідомість (епоха нижнього палеоліту);
2. Свідомість первісної родової общини («первісне міфологічне свідомість»; епохи – верхній палеоліт, мезоліт, неоліт);
3. Свідомість традиційного суспільства (античного і середньовічно-феодального);
4. Новоевропейська свідомість (свідомість епохи модерну);
5. Свідомість епохи постмодерн.

Лекція 3. «Сучасні форми буденної свідомості. Міфотворчість» (2 год)

Основне призначення буденної свідомості сучасної людини – вирішення постійно змінних відносин суб'єкта (потреб, інтересів, засобів їх задоволення та ін.) з навколишнім середовищем (матеріально-природного і соціального). Проблема зв'язку буденної свідомості з міфотворчістю. Релігійні форми. Идеологеми. Реклама. Квазінаукові міфології. «Віртуальна реальність» комп'ютерних ігор, тренажерів, електронних засобів масової інформації. Образний склад думки. Метафора. Неоміф.

Ключові поняття: потреби, інтереси, міфотворчість, релігія, идеологеми, реклама, квазінаука.

Семінар 3. «Сучасні форми буденної свідомості. Міфотворчість» (2 год).

1. Релігійні форми буденної свідомості.
2. Квазінаукові міфології.
3. Идеологеми. Реклама.
4. «Віртуальна реальність» комп'ютерних ігор, тренажерів, електронних засобів масової інформації.
5. Образний склад буденної свідомості. Метафора. Неоміф.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ФІЛОГЕНЕЗ ТА ОНТОГЕНЕЗ МЕНТАЛЬНОСТЕЙ

Лекція 1. Історичні та сучасні уявлення про ментальність.

Етапи становлення історії ментальності (за Ж. Ле Гофом). Попередники поняття «ментальність» в науці. Ментальність у психоаналітичній, гуманістичній, екзистенційно-феноменологічній традиції.

Погляди західної та вітчизняної науки на менталітет як наслідок протилежних психологічних культур.

Властивості і характеристики ментальності. Соціальні контексти ментальності. Функції ментальності. Ментальність і мова.

Ключові поняття: ментальність, властивості ментальності, соціальний контекст, функції.

Семінар 1. Історичні та сучасні уявлення про ментальність (2 год.)

1. Етапи становлення історії ментальності.
2. Ментальність у психоаналітичній, гуманістичній, екзистенційно-феноменологічній традиції.
3. Погляди західної та вітчизняної науки на ментальність.
4. Властивості та функції ментальності.

Лекція 2. Генезис, структура й основні життєві прояви ментальності.

Основні життєві прояви ментальності: стереотипи; нахили індивіда до певних типів реакцій; буденна, напівавтоматична поведінка та мислення; знання, якими володіє спільнота; вірування як донаукові уявлення про довколишній світ; картина (образ) світу й сприйняття себе у світі; громадська думка тощо.

Типи ментальності: сімейна, гендерна, релігійна, етнічна, територіально-поселенська, професійна, субкультурні ментальності. Система і структура ментальності (О.С. Баронін, А.Х. Гаджієв, А.В. Фурман). Генезис ментальності. Концепція формування ментальності за С.В. Лур'є.

Концепції ментальності у працях вітчизняних вчених. Концепція ментальної психології М.-Л. Чепи. Концепція соціетальної психіки О.А.Донченко.

Ключові поняття: система, генезис і структура, стереотип, сімейна, гендерна, релігійна, етнічна, територіально-поселенська, професійна, субкультурні ментальності

Семінар 2. Генезис, структура й основні життєві прояви ментальності (2 год.).

1. Основні життєві прояви ментальності.
2. Типи ментальності: сімейна, гендерна, релігійна, етнічна, територіально-поселенська, професійна, субкультурні ментальності.
3. Система і структура ментальності.
4. Генезис ментальності. Концепція формування ментальності за С.В. Лур'є.
5. Концепції ментальності у працях вітчизняних вчених.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. «ТИПИ МЕНТАЛЬНОСТЕЙ КЛІЄНТА ЗА ГЕНЕТИЧНИМ КРИТЕРІЄМ»

Лекція 1. Сімейно-релігійні типи ментальності (2 год.).

Сімейна ментальність як тенденція особистості виконати свої статево-рольові функції на основі отриманих у спілкуванні з родинним середовищем уявлень, знань, умінь, навичок, звичок.

Доісторична сім'я. Ранні форми шлюбно-сімейних стосунків. Простір психологічної близькості.

Язичницька сім'я. Стосунки чоловіка та жінки на базі початкової конфліктності. Ритуальна свобода жінки. Територіальний розподіл на жіночі і чоловічі функції в сім'ї.

Християнська сім'я. Модель розподілу влади, відповідальності й любові. «Велика сім'я».

Католицька сім'я. Ієрархія панування-підкорення. Протестантська сім'я: тенденція паритетності стосунків «дитина-мати-батько» в бік зменшення доміантності батька при збереженні його відповідальності за сім'ю.

Сім'я радянської доби як модель аномальної, язичницької сім'ї з рудиментами православної моделі

Ключові поняття: сімейна ментальність, доісторична сім'я, язичницька сім'я, християнська сім'я, католицька сім'я, сім'я радянської доби.

Семинар 1. Сімейно-релігійні типи ментальності (2 години).

1. Сімейна ментальність як феномен.
2. Доісторична сім'я.
3. Язичницька сім'я.
4. Християнська сім'я: католицька, протестантська, православна.
5. Сім'я радянської доби.

Лекція 2. Етнічна ментальність клієнта (2 год.).

Етнічний та мономіф як історичний базис етноментальності. Кристалізація колективного «ми» у міфі. Історія етнічного міфу. Мономіф як оповідь про подорож етнічного героя. Схема життєдіяльності соціальних систем (культурний, літературний міф).

Ментальність у структурі етнічної свідомості. Концептуальна модель етнічної свідомості. Неоміфологеми української етнічної ментальності.

Ментально-характерологічні риси східних слов'ян. Позитивні й негативні ментально-характерологічні риси українського, російського, білоруського етносів.

Етномаргінальність як соціокультурний феномен. Етномаргінал як соціальний тип внутрішньо двоїстої особи, яка стоїть на межі двох етнокультурних (лінгвокультурних) світів.

Ментальність внутрішніх мігрантів України. Причини і види внутрішньої міграції. Основні труднощі мігранта на новому місці проживання. Симптоматика культурного шоку.

Ключові поняття: етнічна свідомість, етнічний міф, мономіф, неоміфологема, етномаргінальність, ментальність мігрантів.

Семинар 2. Етнічна ментальність клієнта (2 години).

1. Етнічний і мономіф як історичний базис етноментальності.
2. Ментальність у структурі етнічної свідомості.
3. Етномаргінальність як соціокультурний феномен.
4. Причини та види внутрішньої міграції.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV.

ТИПИ МЕНТАЛЬНОСТЕЙ КЛІЄНТА ЗА СОЦІОКУЛЬТУРНИМ КРИТЕРІЄМ

Лекція 1. Територіально-поселенські ментальності (2 год.).

Провінційна ментальність та її рівні: сільська – рівень сільського соціуму; містечкова – рівень малого провінційного міста; міська – рівень індустріального, адміністративного, культурного центра; провінційна – рівень провінції в цілому.

Сільська ментальність. Життєве середовище селянина. Сільська ментальність цільна й однорідна.

Міська ментальність. Життєве середовище городянина антропогенне (техногенне). Ментальність жителів великого міста.

Містечкова ментальність як соціально-психологічні стереотипи, автоматизми й звички свідомості, закладені вихованням і культурними традиціями, ціннісні орієнтації, значущі уявлення й погляди людей, що живуть у невеликих містах.

Регіональні ментальності України. Схід-Захід-Південь-Центр-Північ.

Ключові поняття: провінційна ментальність, соціально-психологічні стереотипи, цінності, автоматизми, звички свідомості.

Семінар 1. Територіально-поселенські ментальності (2 год.).

1. Провінційна ментальність та її рівні
2. Сільська ментальність.
3. Міська ментальність.
4. Містечкова ментальність
5. Регіональні ментальності України.

Лекція 2. Політична ментальність громадян України та рф.

Політична ментальність як система семіотичних втілень світу політики в конкретних історичних межах. Ризомна структура політичної ментальності. Специфіка політичної ментальності: ототожнення властивостей описів з характеристиками самих об'єктів, форма реалізації смисложиттєвих орієнтацій, детермінанта політичної активності. Архетипові характеристики політичного менталітету українців і росіян. Політичний дискурс російсько-української війни 2014-2022 рр. війни як сума фактів політичного мовлення. Традиційний (екзистенціальний індивідуалізм, егоцентризм, інтроверсивність, ескапізм, консерватизм, кордоцентричність, соціальний егалітаризм, громадоцентризм, провінційність, аполітичність, анархійність) та модерний політичний менталітет українства.

Ключові поняття: політична ментальність, громадянська свідомість, система політичних настановлень, архетип,

Семінар 2. Політична ментальність громадян України та рф.

1. Політична ментальність як система семіотичних втілень світу політики
2. Структура політичної ментальності
3. Архетипові характеристики політичного менталітету українців і росіян
4. Традиційний та модерний політичний менталітет українства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V. МЕНТАЛЬНОСТІ СУБКУЛЬТУРНОГО ПОХОДЖЕННЯ

Лекція 1. Молодіжні субкультурні ментальності (2 год.).

Ментальність субкультури-система цінностей, моделей поведінки, життєвого стилю звичаїв, норм певної соціальної групи, що являє собою самостійне, цілісне утворення в рамках домінуючої ментальності спільноти. Генезис, маркери та структура субкультурної ментальності. Типологія молодіжних субкультур: романтико-ескапістський субкультури (хіпі, толкієністи), гедоністично-розважальні (рейвери, репери), кримінально-делінквентні («гопники», «любери»), анархо-нігілістичні (панки), екстремістські політизовані субкультури «лівого» і «правого» спрямування (скінхеда), інші новітні субкультурні ментальності.

Ключові слова: субкультура суспільства, молодіжні субкультури, романтико-ескапістський, гедоністично-розважальний, кримінально-делінквентні, анархо-нігілістичний типи.

Семинар 1. Молодіжні субкультурні ментальності

1. Теорія субкультур
2. Історія та генезис субкультурних ментальностей
3. Структура субкультурної ментальності
4. Типологія субкультурних ментальностей

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів (денна форма навчання)

Вид діяльності студента	Макси	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5	
	ма ль на к-с ть бал ів за оди ни цю	кіл ькі сть оди ни ць	ма кс им ал ьн а кіл ькі сть ба лів	кіл ькі сть оди ни ць	ма кс им ал ьн а кіл ькі сть ба лів	кіл ькі сть оди ни ць	ма кс им ал ьн а кіл ькі сть ба лів	кіл ькі сть оди ни ць	ма кс им ал ьн а кіл ькі сть ба лів	кіл ькі сть оди ни ць	ма кс им ал ьн а кіл ькі сть ба лів
Відвідування лекцій	1	3	3	2	2	2	2	2	2	1	1
Відвідування семінарських занять	1	3	3	2	2	2	2	2	2	1	1
Робота на семінарському занятті	10	3	30	2	20	2	20	2	20	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	2	10	2	10	2	10	1	5

Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом	-	76	-	59	-	59	-	59	-	59	42
Розрахунок коефіцієнта: $295: 60=4,91$; $K = 4,91$											
Максимальна кількість балів: 295											

Система оцінювання навчальних досягнень студентів (заочної форми)

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів в одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4		Модуль 5	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Робота на семінарському занятті	10	1	10	1	10	1	10	1	10	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-	-	-	-	-	1	30
Разом	-	17	-	17	-	17	-	17	-	17	47
Розрахунок коефіцієнта: $115: 60=1,91$; $K = 1,91$											
Максимальна кількість балів: 115											

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

А. Формат звітування: аналітичний коментар обсягом до 3 000 знаків до новели Деніела Кіза «Квіти для Елджернона», в якому необхідно розкрити проблему трансформації буденної свідомості, максимально виявивши знання курсу, але мінімально використовуючи матеріали лекції, та подати в формі письмової відповіді.

Критерії оцінювання завдань (репродуктивний, алгоритмічний, творчий рівень оцінюються одноково) та кількість балів:

своєчасність виконання навчальних завдань – 1 бал;

повний обсяг їх виконання – 1 бал;

якість виконання навчальних завдань – 1 бал;

самостійність виконання – 1 бал;

творчий підхід та ініціативність у виконанні завдань – 1 бал.

Час звітування: до наступного семінарського заняття.

Б. Формат звітування: аналітичний коментар обсягом до 3 000 знаків до фільму Ю. Ілленка «Білий птах з чорною ознакою».

Критерії оцінювання завдань і кількість балів:

- своєчасність виконання навчальних завдань – 1 бал; повний обсяг їх виконання – 1 бал;
- якість виконання навчальних завдань – 1 бал; самостійність виконання – 1 бал;
- творчий підхід та ініціативність у виконанні завдань – 1 бал.

6.2.1. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Приклад аналітичного завдання до модульного контролю - 1. 1.

Наведіть текст (до 2 тис. знаків) з наукової, художньої літератури, із соціальних мереж або самостійно опишіть конкретну ситуацію, в якій яскраво проявилась буденна свідомість сучасної людини.

2. Проаналізуйте текст за такими критеріями:

- яка з функцій свідомості найважливіша в цій ситуації?
- чи забезпечує прояв буденної свідомості цілеспрямовану діяльність людини в цій ситуації?
- яка складова змістової структури свідомості тут домінує?
- які історичні типи буденної свідомості проглядаються у сучасній людини в цій ситуації?
- опишіть основні характеристики буденної свідомості, що проявилися тут (іраціональність, нетерпимість до протиріч, нерелективність)
- як можна допомогти людині звільнитися від пут буденної свідомості?

Зверніть увагу на те, що кожне ваше судження мусить бути пояснене з опорою на текст.

Формою контролю знань студентів з інших змістових модулів є відповіді на тестові завдання. Тестування проводиться онлайн. Модульний тест складається з 20 питань. Приклад: «У ХХ столітті поняття «ментальність» як антитеза інтелектуалізму першим з'явилося у науковому вжитку:

Виберіть одну правильну відповідь:

- a. соціології
- b. психології
- c. етнології»

Формою контролю знань студентів зі змістового модулю 3 є звіт з візуально-діагностичного практикуму.

Мета практикуму: систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст завдання: з наведеного переліку фотографій студент обирає 5 зразків. На основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських занять студент дає розгорнуту характеристику типів, видів,

змістових і функціональних характеристик ментальності, носії (або життєве середовище) якої зображені на доданих фотографіях.

Орієнтовна структура звіту – звіт виконується у довільній формі (наприклад, у формі есе). Опис кожної фотографії не має перевищувати 1000 друкованих знаків. Опис має містити аналіз ментальності її представників, виклад спостережених фактів у логічній послідовності, доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблем, коректне застосування термінів.

6.2.2. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Формою семестрового контролю з дисципліни «Психологія ментальності клієнта» є екзамен. Екзаменаційний тест складається із 40 питань, складених за матеріалами лекцій. Тест виконується в електронному курсі протягом 2 академічних годин. Тест складається із 40 питань: кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів за екзамен – 40 балів.

6.2.3. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

1. Загальне поняття про свідомість людини.
2. Функції свідомості в життєдіяльності людини.
3. Змістова структура свідомості (за О.М. Леонтьєвим).
4. Структура, функції, життєві прояви буденної свідомості особистості.
5. Буденна свідомість та цілеспрямована діяльність людини.
6. Історичні типи буденної свідомості.
7. Основні характеристики буденної свідомості (ірраціональність, нетерпимість до протиріч, нереклексивність).
8. Етапи становлення історії ментальності (за Ж. Ле Гофом).
9. Термінологічні попередники поняття «ментальність» у науці.
10. Ментальність у психоаналітичній, гуманістичній, екзистенційно-феноменологічній традиції.
11. Властивості і характеристики ментальності. Соціальні контексти ментальності.
12. Функції ментальності.
13. Ментальність і мова.
14. Основні життєві прояви ментальності.
15. Типи ментальності: сімейна, гендерна, релігійна, етнічна, територіально-поселенська, професійна, субкультурні ментальності.
16. Система і структура ментальності (О. С. Баронін, А. Х. Гаджієв, А.В. Фурман).
17. Генезис ментальності. Концепція формування ментальності за С.В. Лур'є.
18. Концепція ментальної психології М.-Л. Чепи.
19. Концепція соціальної психіки О.А. Донченко.
20. Сімейна ментальність як феномен.

21. Ментальність язичницької сім'ї. Стосунки чоловіка та жінки; ритуальна свобода жінки. Територіальний розподіл функцій в сім'ї.
22. Ментальність християнської сім'ї. Модель розподілу влади, відповідальності й любові. "Велика сім'я".
23. Ментальність католицької сім'ї. Ієрархія панування-підкорення.
24. Ментальність протестантської сім'ї.
25. Ментальність сім'ї радянської доби.
26. Гендерна ментальність як тип ментальності індивіда й групи.
27. Чинники формування гендерної ментальності: вік, освіта, виховання, конкретні соціальні ситуації, традиції, норми тощо.
28. Ментальні відмінності чоловіків і жінок: розбіжності оцінок рольових позицій, стереотипів поведінки тощо.
29. Чоловічий і жіночий мовні світи. Гендерлект.
30. Етнічний і мономіф як історичний базис етноментальності.
31. Ментальність у структурі етнічної свідомості. Концептуальна модель етнічної свідомості.
32. Позитивні й негативні ментально-характерологічні риси українського, російського, білоруського етносів.
33. Етномаргінальність як соціокультурний феномен. Причини і види внутрішньої міграції.
34. Сільська ментальність. Природність життєвого середовища селянина. Цільність і однорідність сільської ментальності.
35. Міська ментальність. Антропогенне (техногенне) життєве середовище городянина. Ментальність мешканців великого міста.
36. Містечкова ментальність: соціально-психологічні стереотипи, автоматизми, звички, ціннісні орієнтації.
37. Регіональні ментальності України. Схід-Захід-Південь-Центр-Північ.

6.3. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного

		доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

6. Навчально-методична картка дисципліни (денна форма навчання)

**Навчально-методична карта дисципліни «Психологія ментальності клієнта»
(денна форма навчання)**

Разом: 150 год., лекції – 20 год.; семінарські заняття – 20 год.; модульний контроль – 10 год.; самостійна робота – 70 год.

Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II		Змістовий модуль III		Змістовий модуль 4		Змістовий модуль 5	
Назва модуля	Буденна свідомість людини: онтологія, типологія, функції		Філогенез та онтогенез ментальностей		Типи ментальностей клієнта за генетичним критерієм		Типи ментальностей клієнта за соціокультурним критерієм		Ментальності субкультурного походження	
Балів за модуль	35		24		24		24		13	
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Теми лекцій (відвідування – 1 бал)	Буденна свідомість людини	Історичні типи буденної свідомості: від палеоліту до Нового часу	Сучасні форми буденної свідомості. Міфотворчість	Історичні та сучасні уявлення про ментальність	Генезис, структура й основні життєві прояви ментальності	Сімейно-релігійні типи ментальності	Етнічна ментальність клієнта	Територіальні о-поселенські ментальності	Політична ментальність громадян України та рф.	Молодіжні субкультурні ментальності
Семінари	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Теми семінарських занять (за участь до 10 балів, відвідування – 1 бал)	Буденна свідомість людини	Історичні типи буденної свідомості: від палеоліту до Нового часу	Сучасні форми буденної свідомості. Міфотворчість	Історичні та сучасні уявлення про ментальність	Генезис, структура й основні життєві прояви ментальності	Сімейно-релігійні типи ментальності	Етнічна ментальність клієнта	Територіальні о-поселенські ментальності	Політична ментальність громадян України та рф.	Молодіжні субкультурні ментальності

		Сучасні форми буденної свідомості. Міфотворчість									
Самостійна робота	5+5+5 балів	5+5 балів	5+5 балів	5+5 балів	5+5 балів	5+5 балів	5+5 балів	5+5 балів	5 балів		
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)		
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)										
Розрахунок коефіцієнта	Максимальна кількість балів: 295 Розрахунок: 295: 60=4,91; К = 4,91										

Навчально-методична карта дисципліни «Психологія ментальності клієнта» (заочна форма навчання)

Разом: 150 год., лекції – 10 год., семінарські заняття – 10 год; самостійна робота – 130 год.

Модулі	Змістовий модуль I	Змістовий модуль II	Змістовий модуль III	Змістовий модуль 4	Змістовий модуль 5
Назва модуля	Буденна свідомість людини: онтологія, типологія, функції	Філогенез та онтогенез ментальностей	Типи ментальностей клієнта за генетичним критерієм	Типи ментальностей клієнта за соціокультурним критерієм	Ментальності субкультурного походження
Балів за модуль	30	30	30	30	30
Лекції	1	2	3	4	5
Теми лекцій (відвідування – 1 бал)	Буденна свідомість людини	Історичні та сучасні уявлення про ментальність	Сімейно-релігійні типи ментальності	Політична ментальність громадян України та рф.	Молодіжні субкультурні ментальності
Семінари	1	2	3	4	5

Теми семінарських занять (за участь до 10 балів, відвідування – 1 бал)	Буденна свідомість людини	Історичні та сучасні уявлення про ментальність	Сімейно-релігійні типи ментальності	Політична ментальність громадян України та рф.	Молодіжні субкультурні ментальності
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
ІНДЗ	30 балів				
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)				
Розрахунок коефіцієнта	Максимальна кількість балів: 115 Розрахунок коефіцієнта: 115: 60= 1,91; К = 1,91				

Рекомендовані джерела

Основна (базова):

1. Лозова О.М. (2022). Психосемантика смислових трансформацій у метафоричному мовленні: монографія. Львів: СПОЛОМ, 2022. 144 с.
2. Лозова О.М. Синергетична єдність етногенетичних та соціогенетичних елементів змісту свідомості українців. *Етнопсихологічний вимір України: семіозис, міфотворчість, ідентичність*: моногр. / авт. кол.; під наук. ред. Лозової О.М. Київ: Інтерсервіс, 2014. С. 4- 44.
3. Лозова О.М. Психосемантика лідерства у буденній свідомості студентів. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2017. №3. – С. 60-65.
4. Стражний О. (2022). *Український менталітет: ілюзії – міфи – реальність* Вид. 2-е. Київ : Дух і Літера, 2022. 456 с.
5. Тепляков М.М. (2019). Психосемантичний аналіз трансформації свідомості особистості. Дис. докт. психол.наук. Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Київ, 2019.
6. Michie, S., Richardson, M., Johnston, M., Abraham, C., Francis, J., Hardeman, W., Eccles, M. P., Cane, J. & Wood C. E. (2013). The behavior change technique taxonomy (v1) of 93 hierarchically clustered techniques: building an international consensus for the reporting of behavior change interventions. *Annals of Behavioral Medicine*, 46 (1), 81-95.

Додаткова:

1. Айтов С.Ш. (2023). Соціально-історичні чинники розвитку історії ментальностей як наряду історичної антропології. *Studies in History and Philosophy of Science and Technology*. Vol 32 (1). С.72-79.
2. Богомаз С. (2022). Ментальність: проблемне поле в гуманітарному пізнанні. *Актуальні проблеми психології в закладах освіти*, 7, 6–17. <https://doi.org/10.31812/psychology.v7i.7253>
3. Сідоркіна О. (2022). Традиційне і сучасне у структурі масової свідомості (у контексті міжцивілізаційних викликів). *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць*. № 2 (36) 2022.
4. Тараненко О. О. (2021). Мова як дзеркало етнічної ментальності: так і ні. *Мовознавство*, 2021, No 6, 3-23. <http://www.inmo.org.ua/assets/files/2021/%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C-2021.pdf>
5. Byrd, C. M., & Legette, K. B. (2022). School ethnic–racial socialization and adolescent ethnic–racial identity. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 28(2), 205–216. <https://doi.org/10.1037/cdp0000449>
6. Iso-Ahola, S. E. (2022). Toward a theory of conscious–nonconscious processing and getting hard (and easy) things done in everyday life. *Psychology of Consciousness: Theory, Research, and Practice*, 9(1), 40–63. <https://doi.org/10.1037/cns0000291>